

בית המשפט המחוזי במרכז לוד

7 יול 2022
9549-10-21

ק. נ' פ.

1. כבוד השופטת ו. פלאוט - אב"ד
2. כבוד השופט צ. ויצמן
3. כבוד השופט ע. ניר נאוי

הרכב השופטים:

א.ק.

המערער

- נגד -

פ.ו.

המשיבה

ערעור

ערעור על פסק דינו של בית המשפט לענייני משפחה בפ"ת (כב' הש' א. ונקרט) מיום 21.6.21 (תלה"מ 17-10-36809) במסגרתו חוייב המערער במזונות בנותיו בשיעורים הבאים – 1,000 ₪ לבתו הבכורה ו – 800 ₪ לצעירה, וכן בסך 350 ₪ עבור כל אחת מהן עד הגיען לגיל 12 כ"דמי טיפול" וב – 25% מהוצאות החינוך וההוצאות הרפואיות החריגות שלהן. עיקר טענת המערער היא, כי היה ראוי להחיל על חיובו את הדין האזרחי, וזאת בהתייחס לכך שהמשיבה אינה יהודייה, או למצער לא הייתה יהודייה במועד הולדת הקטינות כמו גם במועד הגשת כתב התביעה. כן נטען כי בהתייחס לפערי השתכרות בין הצדדים והעובדה שהשתכרותה ויכולותיה הכלכליות של המשיבה עולים לאין שיעור על יכולותיו שלו, שומה היה על המערער לשאת בסך מזונות הנמוך בשיעור ניכר מהסך בו חויב בפועל. הנדרש לנדון

לצדדים שתי בנות קטינות ילידות 2015 ו- 2016 אשר נולדו במהלכו של הקשר הזוגי ביניהם. המערער יהודי ואילו המשיבה הייתה חסרת דת בעת לידת הקטינות, אך במהלך ההליך בבית המשפט לענייני משפחה היא התגיירה (לטענתה השלימה גיורה בחודש ינואר 2019) ובית המשפט לענייני משפחה אף נתן החלטה המתירה את המשך גיוון של הקטינות (ראו החלטת כב' הש' יוכבד גרינוולד-רנד מיום 24.10.18). על פי הנטען, גיוון של הקטינות הושלם בחודש ינואר 2019 אך לבית המשפט לא הוצגה תעודת גיור רשמית.

המערער עובד כטכנאי מחשבים והוא חי כיום עם בת זוג אחרת. המשיבה היא פסיכיאטרית העובדת בבית חולים ובמרפאה פרטית. למשיבה נכסים משמעותיים מעבר להכנסתה הנזכרת, כך בבעלותה רשומות 3 דירות ובחשבונותיה כספים בסך העולה על 650,000 ש"ח.

המשיבה נדרשה להגשת תביעת אבהות במסגרתה נקבע כי המערער הוא אבי הקטינות (תלה"מ 61185-12-16), וביום 15.5.2018 מינה בית המשפט את המשיבה כאפוטרופסית בלעדית של הקטינות למשך שנתיים. ביום 15.5.2018, חויב המערער לשאת במזונות הקטינות בשיעור של 1,350 ₪ כדמי מזונות זמניים לכל קטינה (ובסה"כ 2,700 ₪) וכן במחצית הוצאות חינוך ורפואה.

כאמור, המערער עובד כטכנאי מחשבים ואילו המשיבה רופאה העובדת בבית חולים ובמרפאה פרטית. הצדדים חלוקים באשר לשיעור הכנסותיו ויכולתו הכלכלית של כל אחד מהם. פסק דינו של בית משפט קמא

בית המשפט קבע כי בכל הקשור לחיובו של המערער במזונות בנותיו יחול הדין האישי נוכח יהדותו של המערער. בית המשפט ציין כי ההנחה הרווחת בפסיקה היא כי הדין העברי אינו מחייב אב במזונות ילדיו מן הנוכרית, ואולם קיימת עמדה אחרת הסבורה כי האב היהודי חב אף במזונותיו של בנו מן הנוכרית והיא גישתו של מי ששימש כרבה הראשי הספרדי של ישראל בקום המדינה, הרב בן ציון מאיר עוזיאל, עמדה אותה יש להעדיף שכן ראוי לפרש את הדין האישי באופן שאינו שולל זכותו של הקטין למזונותיו. מעת שקבע כך לא נדרש בית המשפט להכריע בשאלה האם מעת גיוון של הקטינות יש להחיל את הדין העברי, שכן קביעתו היא כי הדין העברי חל לגביהן בכל מקרה, ויתר על כן, לא הוצגה לפני בית המשפט כל תעודת גיור רשמית ממנה הוא יכול ללמוד על גיור הקטינות. בית המשפט ציין כי אין למעשה הבדל מהותי בין החלת הדין העברי, כפי גישתו של הרב עוזיאל, לבין הדין האזרחי, שכן החיוב בשני המקרים נעשה בהתייחס ליכולתם הכלכלית של הצדדים, אף ללא התייחסות לגילן של הקטינות. בית המשפט סבר כי אין להתעלם בנדון אף מהעובדה כי המערער אינו נפגש עם בנותיו וכי כל נטל הטיפול בהן, מוטל לשכמה של המשיבה.

בית המשפט הוסיף והעריך את צרכי הקטינות בשיעור של 2,600 ₪ לכל קטינה כולל צרכי מדורה. אשר ליכולתם הכלכלית של הצדדים מצא בית המשפט כי התובעת הציגה תלושי השתכרות בשיעור של כ- 26,000 ₪ לחודש (לאחר ניכוי מסי חובה בלבד). בנוסף העידה התובעת במסגרת חקירתה הנגדית, כי יש לה הכנסה נוספת בסך של כ- 9,000 - 8,000 ₪ לחודש (נטו) מעבודה נוספת (עמ' 73 ש' 4-1); כי היא מתגוררת בדירה בבעלותה ללא תשלום משכנתא, כאשר בבעלותה דירה נוספת בה מתגוררים הוריה ודירה שלישית המושכרת כנגד תשלום שכ"ד, במקביל להחזרי משכנתא המשולמים בגינה. בית המשפט קבע כי לא הוכחו שיעורי שכה"ד המתקבל וחיוב המשכנתא. בסופו של דבר, העריך בית משפט קמא את הכנסותיה הכוללות של המשיבה בשיעור של 40,000 ₪ לחודש. את הכנסות המערער ממשכורת ושירותיו כמומחה בתחום עיסוקו, כמו גם תמיכות כספיות מהוריו ובת זוגו, העריך בית המשפט בשיעור של 15,000 ₪ לחודש בקירוב, ומסך זה ניכה סך של 2,500 ₪ לחודש דמי שכירות. לפיכך קבע כי הכנסתו הפנויה מגיעה לסך 12,500 ₪ לחודש. מתוך שכן מצא כי יחס ההכנסות הצדדים עומד על כ- 75% - 25% לטובת המערערת, זאת בצד העובדה ש"אין מחלוקת כי לתובעת רכוש העולה לאין שיעור על זה של הנתבע". בית המשפט סבר כי חרף פערי ההשתכרות והרכוש המשמעותיים לטובת המערערת, בשים לב לעובדה שהיא זו המטפלת היחידה והבלעדית בקטינות, כאשר אחת מהן בעלת צרכים מיוחדים ולנתבע אין כל קשר עם הקטינות, יש מקום להגדיל את שיעור השתתפותו של הנתבע במזונות הקטינות ולא לקבוע את שיעור המזונות לפי חישוב אריתמטי של יחסי ההכנסות בלבד. מכלל האמור מצא בית המשפט לחייב את המערער במזונות הקטינות באופן הבא –1,000 ₪ עבור הבת הבכורה שהיא בעלת צרכים מיוחדים (סובלת מעיוורון באחת מעיניה וסובלת מעיכוב התפתחותי מסוים), 800 ₪ עבור הבת הצעירה, וכן ב- 25% מהוצאות החינוך וההוצאות הרפואיות החריגות של הקטינות. כמו כן, קבע כי המערער יישא ב- 350 ₪ בגין דמי טיפול לכל קטינה עד הגיע כל אחת מהקטינות לגיל 12. נקבע גם כי החיוב הנזכר יהא ממועד מתן פסק הדין ואילו החיוב עד למתן פסק הדין יהא כפי שנקבע בהחלטה למזונות זמניים. כן נקבע, כי קצבאות הילדים ישולמו לידי המשיבה. תמצית טענות המערער

שגה בית המשפט עת חייב את המערער במזונות ע"פ הדין העברי. כך שגה ביישום הוראות סע' 3 א לחוק תיקון דיני המשפחה (מזונות) התשי"ט – 1959 והלכת בע"מ (תל אביב) 1098/07 שכן יחס ההכנסות בין הצדדים עומד על כ- 11:89 ולא 25:75 כפי שקבע בית המשפט. כמו כן לא היה מקום לחייב בדמי טיפול בהתייחס לעצם חלות הדין האזרחי על חיוב המערער.

שגה בית המשפט בקביעתו כי הנתק בין המערער לבנותיו הוא באשמתו שעה שהורתו בהתנהלות המשיבה הרואה במערער כמי שעלול להזיק לקטינות.

שגה בית המשפט בהערכת שכרם ויכולתם הכלכלית של הצדדים. כך לטענת המערער השתכרותה הכוללת של המשיבה אינה נופלת מסך של 70,000 ₪ לחודש וזאת בהתייחס להפקדות הכספיות לחשבונה מעבר לשכרה כשכירה. כך התעלם בית המשפט מכך שבמועד הגשת התביעה היה בחשבון המשיבה סך של כ- 650,000 ₪. וכן שגה בקביעה כי השתכרותו הכולל של המערער מגיעה ל- 12,500 ₪ בהכלילו עזרה כספית שקיבל מהוריו בכלל רכיב זה.

שגה בית המשפט בקביעתו לפיה חיוב המזונות יחל ממועד מתן פסק הדין ולא מיום הגשת התביעה ובקביעתו כי דמי המזונות הזמניים שנפסקו "נאכלו", שעה שנוכח מצבה הכלכלי האיתן של המשיבה הם נחסכו. תמצית טענות המשיבה

עיקר הערעור נסוב על קביעות עובדתיות של בית משפט קמא עניין שערכאת הערעור לא תתערב בו על דרך הכלל, מה גם שקביעותיו העובדתיות של בית משפט קמא מבוססות על בסיס ראיתי איתן שהונח לפניו.

בנדון עסקינן באב המתנכר לבנותיו ויש לתת את הדעת לעניין זה אף בכל הקשור לסוגיית המזונות.

המערער הרחיב דיבורו בעניין בחינת חיובו במזונות הקטינות על בסיס הדין העברי ולא מכוח הדין האזרחי, שעה שבסופו של יום אין כל נפקות או אבחנה בין הדינים ביחס לשיעור חיובו במזונות. מכל מקום, העדפתו של בית משפט קמא את גישתו של הרב עוזיאל על פני פוסקים אחרים, תואמת את עמדת הפסיקה לפיה כאשר קיימות מספר דעות בדין הדתי ראוי לאמץ את הדעה המתיישבת עם גישה דמוקרטית ושוויונית.

אין להיצמד לנוסחאות מתמטיות קשיחות בעת חישוב מזונות אף על בסיס הדין האזרחי, ויש לשקלל את כלל הנסיבות לבד משיעור השתכרותו של כל אחד מהצדדים.

לא נפלה כל שגגה בקביעת שיעור השתכרותם/ כושר השתכרותם של הצדדים. השתכרותו של המערער נקבעה בהתייחס להצהרתו שלו עצמו, וכן ביחס לצבר התשלומים שהוא מקבל בממוצע חודשי כעולה מדפי חשבונות העו"ש שלו. בדומה, אין ממש בטענות המערער לעניין שיעור השתכרותה של המשיבה שעה שהוא מביא לפני בית המשפט תקבולים ברוטו קודם לניכוי הוצאות ומיסוי.

צדק בית המשפט בהחילו את שיעור המזונות שקבע ממועד מתן פסק הדין ולא ממועד הגשת כתב התביעה, שכן אין פערים ממשיים בין חיובו של המערער בפסק הדין ובהחלטה למזונות זמניים (1350 ₪ לכל קטינה).

לפיכך, בדין הורה בית המשפט כי החיוב שנקבע על ידו יחל ממתן פסק הדין בלבד. מהו הדין לאורו יבחן חיוב אב יהודי במזונות ילדיו מן הנוכרית?

קודם שנבחן הסוגיה שבכותרת ראוי שנקדים - בנדון אין כל נפקות בין החלת הדין העברי ביחס לחיוב אב במזונות ילדו מאם שאינה יהודיה לבין החיוב האזרחי, שכן גם הגישה הגורסת כי קיים חיוב של האב היהודי במזונות ילדו מן הנוכרית גורסת כי חיוב זה הוא חיוב מוסרי - אנושי - הסכמי, ואינו חיוב מ"עיקר הדין", היינו לא חלים לגביו הכללים הרגילים החלים בדין העברי, כגון חיוב האב באופן בלעדי בצרכיו ההכרחיים של מי שלא מלאו לו 6 אלא יחולו עליו חיובים המתיישבים עם הוגנות ומוסריות. במילים אחרות - חיובים בדרך הקבועה בדין הכללי הנוהג. אחר שאמרנו כך, נרחיב ונבאר הדברים. 18. כיוון שבנדון ציין בית משפט קמא כי לא הוכח ע"י המשיבה שהקטינות גוירו כהלכה (גיור הנדרש לצורך חיוב האב במזונותיהן על פי הדין האישי) ובהינתן שלמצער בעת הורתן של הקטינות הייתה המשיבה חסרת דת, הרי שיש לבחון מה קובע דינו האישי של המערער ביחס לחיובו במזונות הקטינות, וזאת בשים לב להבהרת הפסיקה כי בהעדר חיוב ע"פ הדין הדתי יחול חיוב מכוח הדין האזרחי כמפורט בהוראת סע' 3 (ב) לחוק לתיקון דיני המשפחה (מזונות) התשי"ט - 1959 (להלן - חוק המזונות) ובלשונו - (ב) אדם שאינו חייב במזונות הילדים הקטינים שלו והילדים הקטינים של בן-זוגו לפי הוראות הדין האישי החל עליו, או שלא חל עליו דין אישי, חייב במזונותיהם, והוראות חוק זה יחולו על מזונות אלה."

19. אכן רוב רובם של פוסקי ההלכה סברו כי אין אב יהודי חב במזונות ילדו מן הנוכרי וזאת בהתייחס לאמירה תלמודית המנתקת לכאורה כל קשר של ייחוס בין האב היהודי לילדו שלא מן האישה היהודית. אנו מכוונים לאמירת התלמוד במסכת יבמות י"ז, א - "בנך הבא מישראלית קרוי "בנך" ואין בנך הבא מן הנוכרית קרוי "בנך" (וכן ראו - קידושין דף ס"ח, ב) וכך אף נפסק להלכה ע"י הרמב"ם במשנה תורה הלכות איסורי ביאה, פרק י"ב, הלכה י"ז ואף בשולחן ערוך, אבן העזר, הלכות אישות, סימן ח' סעיף ה' - "והבן מן הכותית - איננו בנו" אף שפְּשָטָה של הלכה זו הוא כי יחוסו של הבן הולך אחר האם, לפיכך, כדוגמה, בנו של יהודי מן הנוכרית אינו נחשב יהודי (ובלשון התלמוד - "אינו בנו"), ולכאורה, אין ללמוד מכך בהכרח שהאב היהודי אינו חב במזונות בנו, תהא דתו אשר תהא, שהרי הקשר ביניהם הוא קשר ביולוגי-גנטי היוצר מאליו אף קשר מוסרי אנושי. על אף שכך מצאנו פוסקי ההלכה רבים שסברו כי הדיבור הנזכר "בנו מן הנוכרית אינו בנו" מנתק לחלוטין את הקשר בין האב לבן (עד כדי כך שאינו יורשו, כדוגמה) ויש בו לפטור את האב היהודי מכל חובה משפטית כלפי בנו זה לרבות מזונותיו (וראו לעניין זה, כדוגמה, פסיקת הרב הראשי האשכנזי הרב יצחק הרצוג בשו"ת היכל יצחק, אה"ע, חלק א' סי' כ"ב וכן ראו מאמרו של הרב

מרדכי רלב"ג, חיוב האב במזונות ילדיו שנולדו לו מתרומת ביצית של נוכרית, תחומין מ"א, עמ' 223)). ואכן נוכח הגישה ההלכתית הנזכרת, בתי המשפט אשר נדרשו לסוגיה, פסקו כי מצד הדין העברי אין חיוב על האב לשלם מזונות לבנו מן הנוכרית והחיוב במזונות יקום אך ורק מכוח הדין האזרחי, כמפורט בסע' 3 (ב) לחוק המזונות. כך מצאנו, כדוגמה, בעניין שפושניקוב (עמ"ש (ת"א) 87/97 שפושניקוב נ. סקורניק (1998) - "...האב הוא יהודי, האם מחוסרת דת (ממוצא נוצרי) ולפיכך הילד של בני הזוג אינו נחשב יהודי אלא נוכרי. משכך, לא קיימת חבות על פי הדין האישי של האב (דיני ישראל) במזונות הילד וחל סע' 3 א' בחוק לתיקון דיני המשפחה (מזונות) התשי"ט-1959, משמע יש לפסוק מזונות בהתאם להכנסות שני ההורים. זוהי ההלכה שמופיעה בספרות המשפטית כבר שנים רבות" (הדגשה שלנו) ובדומה מצאנו בתמ"ש 16785-09-12 ס.ר. נ' ד.ר. (2013) כי – "יהודי שהינו אב לבן שנולד לו מן הנוכריה, פטור עפ"י הדין האישי מתשלום דמי מזונות לקטין זה. היעלה על הדעת לטעון כי "הוראות חוק זה" לא תחולנה עליו, וכי האב יהיה פטור במזונות בנו מהנוכריה? תוצאה שכזו לא תעלה הרי על דעתו של איש, וברור כי במצב בו פטור האב ממזונות בנו מהנוכריה עפ"י הדין האישי החל עליו, חל עליו חוק המזונות, והוא חב במזונות בנו הקטין מהנוכריה מכח תיקון החוק משנת 1981, סעיף 3 א' בו נקבעה החבות במזונות הקטין על שני הוריו בשיעור יחסי להכנסותיהם מכל מקור." (ועוד ראו לעניין זה תמש (תל אביב) 26574-04-12 - פלונית נ' אלמוני, (2014)). אף שבניגוד לנטען ע"י ב"כ המערער הקביעה הנזכרת לפיה האב היהודי אינו חב מצד הדין האישי במזונות בנו מן הנוכרית, לא נקבעה באף פסק דין של בית המשפט העליון (למצער לא כאמירת "רציו"), עדיין יש לשאול האומנם נכונה אותה קביעה "שמופיעה בספרות המשפטית כבר שנים רבות" - כלשון בית המשפט בעניין שפושניקוב? אנו סבורים כי לא בהכרח.

20. קיימת בדין העברי גישה – אף שניתן להגדירה כגישה בדעת מיעוט - הסבורה כי אין לפטור אב מחובת מזונות כלפי בנו מן הנוכרית. אומנם חובה זו לא תהא "מעיקר הדין" אך היא תהא כחובה מוסרית אנושית. נבהיר – הרב בן ציון מאיר עוזיאל, אשר שימש כרב הספרדי הראשי הראשון של מדינת ישראל אחר הקמתה, בספר תשובותיו שו"ת משפטי עוזיאל, חלק ב, יורה דעה, סימן ס, סבר כי אין זה מתקבל על הדעת לפטור את האב היהודי מצרכי בנו המיוחס אחר אמו הנוכרייה ולו מהטעם שהדעת האנושית וחובות המוסר האנושיות אינן יכולות להסכים עם דבר שכזה. בתשובתו המרתקת מקדים הרב עוזיאל ומבהיר בלשון זהב, תוך ניתוח פסיכולוגי מעמיק

ורגיש, מדוע על פי ההלכה היהודית בן הנולד לאב יהודי ואם נוכריה מיוחס אחר אמו ולא אחר אביו (כל ההדגשות להלן שלנו) - מצות התורה זו היא משום שהילד... שמקבל משיחת האם ולטיפותיה הרחמניות שבהם היא גם מייסרת אותו ומיישרת את מדותיו לפי מדת השכלתה וחנוך בית אביה וסביבתה לכן הילד נגרר אחריה ומכבדה לפי שהיא משדלתו בדברים יותר ממה שהוא מכבד את אביו (קידושין ל ב) לכן אם היינו דנים לייחס את בן התערובות אחרי אביו יהיה בן זה היה מתחלת הווייתו... פוסח על שתי הסעיפים וממילא יוצא קרח מכאן ומכאן... לזאת היתה עצת ה' למסור את הבן לאמו במקרה זה... ולמנוע גם ריב ומדנים תמידי בין האב והאם שמושך אחריו ריב וקנאות של שני העמים. לכן היתה עצת ה' ליחס בני תערובות לאמותיהם כדי שידעו מראש האב והאם את יחוס בניהם המשותפים שהולכים אחר האם שהיא יולדתם מניקתם ומגדלתן. ואולם על אף שהבן מתייחס אחר אמו, טוען הרב עוזיאל כי אין בכך לפטור את האב מהתחייבויותיו המוסריות כלפיו! הרב עוזיאל סובר כי תקנת אושא, המחייבת את האב היהודי לשאת במזונות ילדיו הקטינים (כתובות, מ"ט, ב' - "באושא התקינו שיהא אדם זן את בניו ואת בנותיו כשהן קטנים"), מושתתת בעיקרה על נימוק מוסרי לפיו אין אב יכול לנער חוצנו מיוצאי חלציו, כיוון שכך חיובו חל אף לגבי ילדים שנולדו מחוץ לנישואין (ראו שו"ע, אבן העזר, ע"א, ד - "הבא על הפנויה וילדה ממנו, אם הוא מודה שהילד שלו חייב לזונו", וכן ראה דברי הש' חשין בע"א 3077/90 פלוגית נ' פלוני, (1995)) ואף לגבי בן ממזר וכיוצ"ב (וראו - ראה פד"ר א, 154 וכן ברמב"ם, הלכות איסורי ביאה, י"ב, ז - "שהבן מן הערווה - בנו הוא לכל דבר ובכלל ישראל נחשב אע"פ שהוא ממזר"). באותה מידה קיימת חובתו של אב לדאוג למילוי כלל צרכיו ומחסורו של בנו מן הנוכרית, בן זה אומנם מיוחס אחר אמו, אך אין הדבר מנתק את קשר ההורות לאביו ואת חובותיו המוסריות כלפיו, ובלשונו - "לאחרי תקנת אושא שיסודה היא מטעם מוסרי ... ואחרי תקנת אושא מסתברא לחייב את האב שמודה בבנו מטעם אנושי ... וטעמים אלה שייכים אפילו כשהבנים אינם נקראים בניו דבכל אופן ילדיו הם" הרב עוזיאל מבהיר כי לא זו בלבד שחובתו של האב לשאת במזונות בנו אף אם אינו יהודי היא חובה מוסרית אנושית, שכן החובות המוסריות המתבקשות ע"פ השכל והנימוס האנושי הן חלק מחובתו של האדם המאמין, הרי שאין כל הגיון הלכתי במתן פטור לאב מלשאת במזונות בנו מן הנוכרית תוך הטלת החיוב על הקופה הציבורית שאם לא כן נמצא ה"חוטא נשכר", ובלשונו - "ומכל שכן שאין להטיל מזונות בן זה על הצבור כולו בזמן שיש לו אב ויהיה אביו חוטא נשכר..." לבד מכך טוען הרב עוזיאל כי כאשר מדובר בזוג מעורב אשר נישא בנישואין אזרחיים או שיוצר קשר זוגי בכל

מתכונת אחרת, הרי שקיימת אף התחייבות מכללא של האב לפרנס את אשתו וילדיו ולדאוג לכל מחסורם. מילים אחרות, קיים כאן חיוב חוזי על האב היהודי כלפי אם ילדיו לשאת במזונותיהם. ומכאן מגיעה מסקנתו של הרב עוזיאל – והוא חייב גם בגידולו וקיומו לכל הפחות כדין בריות שמזונותיהם מוטל על האדם המחזיק אותם ברשותו, ולא עוד אלא שקודמים לו, וזו היא דרכה של תורה שדרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום. (הדגשה שלי- צ.ו.) מכל זה נראה ברור שלא פטרה התורה ולא פטרו חכמים את האב במזונות בנו מן הנכרית לפי שסוף סוף בן זה היא תולדתו של אב והוא הגורם להוצאתו לאוויר העולם ובתשובה נוספת פסק הרב עוזיאל (שם, תשובה ס"א) - "...ומזה למדתי בתשובתי הקודמת שהוא הדין במזונות בנו מנכרית אע"ג שאין שורת הדין מחייבת אותו במזונות בניו מחייבין אותו מדין אמן שאי אפשר לה להעמיד את עצמה שלא תזון אותם. דנהי דלא קימא לן לענין זה שלא לפטור את האב כשאין אמן קיימת משום דגם מזונות להבנים מצד עצמן חייבו רז"ל את האב במזונותיהן, אבל הסברא כשהיא לעצמה קיימת לחייב את האב גם במקום שפטור מן הדין במזונות הבנים, משום מניעת צער האם".

21. רוצה לומר, הרב עוזיאל מטיל חובה מוסרית – דתית על האב לדאוג ולכלכל את ילדיו מן הנוכרית גם אם מצד הדין לא קיימת חובה כזו. כאמור חובה זו אינה חובה מ"עיקר הדין", היינו אינה חובה הלכתית המטילה את מלוא חיוב המזונות על האב כפי שקובע הדין העברי לענין חיוב אב במזונות ילדיו עד גיל 6, אלא חובה מוסרית אנושית. לפיכך, גדריה יקבעו על פי גדרי הדין הנהוגים ולא בהכרח על פי המתכונת הייחודית שיצר הדין העברי "מעיקר הדין". הרי לנו החלת או אי החלת הדין העברי ביחס לחובת אב במזונות בנו מן הנוכרית, אינה אלא שאלה אקדמית/סמנטית, שכן בסופו של יום הוראת הדינים זהה – שהרי במקרה כזה גם על פי הדין העברי החיוב יהיה על פי מושגים וגדרים מוסריים אנושיים נוהגים ובמילים אחרות כפי הוראת הדין הכללי – האזרחי. ואולם גם לסמנטיקה יש חשיבות. ראוי שידע הציבור כי גם בדין העברי קיימת ועומדת גישה המבהירה כי האב היהודי חב במזונות ילדיו מן הנוכרית ואין בידו לנער חוצנו מחיובו זה. ואם ישאלך השואל - מה לי הכא מה לי התם? וכי איזו נפקות יש למקור החיוב אם יבוא מן הדין העברי או מן הדין האזרחי? הרי גם אם נקבל את עמדתו של הרב עוזיאל בסוגיה הנדונה ברי כי החיוב הוא מצד דיני הצדקה בלבד או חיוב מוסרי כללי שאין גדריו כגדרי הדין הדתי הרגיל הנוהג במזונות, היינו אין מדובר בחיוב לשכמו של האב בלבד אלא בחיוב יחסי התלוי ביכולתם הכלכלית של כל אחד מההורים, בדיוק כפי שמורה הדין האזרחי? אף אתה השב לו מאוצרותיו של המשנה לנשיא (כתוארו

אז) כב' הש' מנחם אילון - "משפטו של עם זקוק לשורשים ולעבר שמהם הוא יונק ובצלם הוא חוסה. המשפט המתגבש במדינה העברית זקוק לשורשים ולעבר משלו, ואלו ימצאו לו רק אם ידע להשתרש ולהשתלב אל נכון במערכת המשפט העברי וההיסטורי... כל קליטה של עקרון מעקרונות המשפט העברי, מהווה חוליה נוספת בשרשרת הרציפות עם העבר הרחוק והקרוב" (מ. אלון, המשפט העברי במשפט המדינה, על המצוי ועל הרצוי, הפרקליט כ"ה (תשכ"ט) עמ' 50 ואילך) ואם כן, אם שורש ויד לחיוב האב היהודי במזונות בנו מן הנוכרית נמצא לנו גם בדין האישי היהודי עצמו וכאשר דין זה עולה בקנה אחד עם עקרונותיו הדמוקרטיים והבסיסיים של הדין הרגיל, מדוע שנכריז על הדין העברי כלא רלבנטי וכפוטר האב מחובתו לבנו זה? ובדומה מצאנו דבריו של כב' הש' ע. פוגלמן בעניין בע"מ 919/15 – "בהינתן שתי פרשנויות אפשריות בשאלת הדין העברי החל על מזונות ילדים בגילאי 6-15 עלינו לבחור בזו אשר עולה בקנה אחד עם תפיסות יסוד של המשפט הישראלי וערכיו הבסיסיים" ועוד מצאנו יפים לעניין זה דבריה של כב' הש' ד. ברק ארז שם – "...מועצת הרבנות הראשית לא הכריעה בין גישות אלה וקבעה כי היושבים בדין יכריעו בעניין לפי שיקול דעתם... במצב דברים זה, עלינו לפנות לתפיסות הצדק והשוויון הכלליות של השיטה המשפטית במטרה להכריע בשאלה של אופן חלוקת המזונות בכל הנוגע לילדים בגילאי 6-15 המצויים במשמורת משותפת של הוריהם" (שם עמ' 89). ואם כן אחר שאמרנו כך, ואחר שמצאנו כי יש ידיים אף בדין העברי לחיוב של אב במזונות בנו מן הנכרית מכוח חובה מוסרית ובהתאם לדין הכללי הנוהג, נבוא ונבחן את שיעור חיובו הראוי של המערער במזונות בנותיו. בחינה שכאמור תתבצע על פי העקרונות המנחים בדין האזרחי הרגיל. גדר חיובו מזונות מצד הדין האזרחי

22. כאמור הוראת סע' 3 א (ב) לחוק המזונות קובעת את דרך חישוב חיובו של האב במזונות ילדו – "בלי להתחשב בעובדה בידי מי מוחזק קטין יחולו המזונות על הוריו בשיעור יחסי להכנסותיהם מכל מקור שהוא" והנה, למרות חסכנותה של הוראה זו ממנה יכול הקורא ההדיוט ללמוד, לכאורה, כי הפרמטר היחיד לקביעת שיעור המזונות וחלוקת ההשתתפות בין ההורים לגביהם, תעשה על בסיס יחס יכולותיהם הכלליות בלבד. אך לא כך פרשה הפסיקה הוראת חוק זו. פסיקת בתי המשפט הבהירה כי עצם החלוקה לפי יכולת כלכלית אינה מתעלמת מההוצאות שמוציא כל אחד מההורים עבור ילדיו כשם שלא ניתן להתעלם מהנטל הטיפולי שלוקח על עצמו כל אחד מההורים. כך בבע"מ (תל-אביב-יפו) 1098/07 פלוני נ' אלמוני (31.8.2008), הבהיר כב' הש' י. שנלר – "שני היבטים בקביעת

מזונות קטין. ההיבט האחד, קביעת מזונות הקטין, וההיבט השני, חלוקת הנטל בין ההורים ביחס לצרכיו אלו של הקטין. דהיינו, שאלת קביעת מזונותיו של הקטין לחוד, ושאלת הנשיאה בהם, לחוד. לדעתנו אין מקום לערב בין שני נושאים אלו, ויש לדון בנפרד ביחס לכל אחד מהרכיבים האמורים. לחוק אינו דן כלל ועיקר בקביעת צרכי הקטין, אלא בשאלה בדבר חלוקת נטל הנשיאה בהם על-ידי ההורים. אכן, לגבי חלוקת הנטל, ביקש המחוקק שלא לכרוך את מקום הימצא הקטין או להתחשב בו, בבוא בית המשפט לקבוע בדבר חלוקת הנשיאה בצרכי הקטין לאחר שקבענו את צרכי הקטין, בבואנו לפסוק בשאלת נטל הנשיאה בין ההורים, יחול האמור לחוק, בכפוף לכך שמדובר בהכנסות הפנויות. אולם מכאן, ועד לקביעה כי בגין פרשנותנו זו, אין מקום להביא בחשבון כלל ועיקר את שאלת החזקת הקטין, הדרך רחוקה. אכן, המקום בו יובא גורם זה בחשבון, אינו במסגרת שאלת נטל הנשיאה, אלא בשאלת קביעת צרכי הקטין" (הדגשה שלנו) סעיף 3א' בסעיף 3א' מילים אחרות, גם לסוגיית הנטל וחלוקת זמני השהות עם הקטין יהיה משקל בקביעת חיוב הורה במזונות ילדיו, כאשר הביטוי ינתן במסגרת קביעת צרכי הקטין. לפיכך אם, כדוגמה, קטין נזקק לטיפול בו והטיפול עולה כסף או שווה כסף יהא לכך ביטוי בקביעת צרכי הקטין. המודל שהוצע ע"י כב' הש' שנלר לבחינת חיוב אב במזונות על פי האזרחי הוא מודל משולש לפיו ייבחנו בשלב הראשון צרכי הקטין, בשלב השני השיעור היחסי של כל הורה בנטל המזונות בהתאם לשיעור היחסי של ההכנסות הפנויות של כל אחד מהם, ובשלב השלישי ישוקללו נתונים אלה ביחד עם משך הזמן בו מצוי הקטין אצל כל אחד מההורים. כך יש לתת על הדעת האמור בעמ"ש (חיפה) 42513-09-14 א.ש.נ. י.ש. (2014), ע"י כב' השופטת י. וילנר אף בו אומץ המודל המוצע כאשר הובהר כי אין בהכרח לאמץ באופן אבסולוטי מתווה מתמטי מדויק לחישוב החיוב במזונות – "יתכנו מקרים, גם אם חריגים הם, בהם אין בכוחו של חישוב מתמטי מדויק להכיל ולהביא לידי ביטוי את נסיבותיו הייחודיות של המקרה העומד לפתחו של בית המשפט. זאת יש לזכור - החיים אינם מדע מדויק, במיוחד כאשר עסקינן בגידולם ובצרכיהם המשתנים כל העת של קטינים. לפיכך, שומה על בית המשפט לבחון את הדברים בראייה כוללת, בשים לב לשיקול הדעת המוקנה לבית המשפט בקביעת טובתו של הקטין, ובכלל זה קביעת גובה המזונות. השימוש בנוסחאות לצורך חישוב המזונות יהווה אם כן את ברירת המחדל, ממנה ראוי יהיה לסטות במקרים המתאימים וככל שתמצא לכך הצדקה. כך לדוגמה, במקרי קיצון של פערים גדולים בהכנסות כל אחד מהצדדים או במשך שהיית הקטינים אצל מי מההורים" (הדגשה שלנו) לטעמינו הסטייה מהמתכונת החשבונאית אינה שמורה למקרים חריגים דווקא, ובכל

מקרה ומקרה ראוי להקהות עוקצו של דין מתוך בחינה מדוקדקת ושיקול כלל הנסיבות. דומה כי לכך אף כיוונו שופטים רבים בעניין בע"מ 919/15, כך דבריו של כב' הש' ע. פוגלמן באותו עניין – "וגם זאת יש לומר. אין מדובר בקביעת נוסחאות אריתמטיות נוקשות הקושרות בין הכנסות ההורים והיקף המשמורת הפיזית המסורה לכל אחד מהם לבין שיעור המזונות. פסיקת המזונות לעולם לא תסמוך אך על "המספרים היבשים" - אם לעניין נתוני ההשתכרות של ההורים, אם לעניין יחס השהייה אצל כל אחד מהם. בטרם יפסוק באופן סופי את סכום המזונות על בית המשפט להוסיף ולהתבונן היטב על התא המשפחתי שלפניו ועל נסיבותיו הפרטניות, ולהבטיח את חלוקת הנטל ההולמת ביותר תנאים אלה. הקביעה תהיה נטועה תמיד במכלול נסיבות העניין, כששיקול העל המנחה אותה הוא טובת הילד ורווחתו בבתי שני ההורים" (ה.ש; שם סע' 126) ועוד יפים להדגשת העניין דבריו של כב' הש' מ. מזוז באותו עניין - "לדעתי עלינו להותיר שיקול דעת לבית המשפט לחתור ליעד של שוויון מגדרי מהותי בין ההורים בנשיאה בהוצאות הילדים, על ידי כך שלא יהיה מחויב לנוסחאות אריתמטיות נוקשות אלא יוכל לשקול שיקולים שונים העולים ממכלול הנסיבות המשפחתיות לשם השגת היעד האמור. כך בין היתר יוכל בית המשפט לקחת בחשבון לא רק את ימי המשמורת של כל הורה אלא גם את הנטל הריאלי בטיפול בילדים בתוך פרק זמן זה, היינו - כמה מתוך המטלות והצרכים של הילדים מטופלים הלכה למעשה על ידי כל אחד מההורים, וכמה מתוך הזמן שהילד במשמורת ההורה מוקדש בפועל לטיפול בילדים. ניסיון החיים מלמד כי זמן הורות שווה אינו מבטא בהכרח השקעה כלכלית ואישית שווה... לענין אחרון זה השלכה גם על יכולת ההשתכרות ועל ההשתכרות בפועל של ההורה שמקדיש בפועל זמן רב יותר לטיפול בילדים. כך גם יוכל בית המשפט להתייחס לשאלה מי נשא בעיקר הנטל בטיפול בילדים בתקופה שקדמה לפירוד, שכן עובדה זו יכולה לא רק לחזות את שיא בפועל לאחר הפרידה אלא שלעובדה זו יש השלכה גם על יכולת ההשתכרות של אותו בן זוג לאחר הפירוד. עוד ניתן לקחת בחשבון את ההשלכות של העובדה שאחד ההורים (או שניהם) נישא מחדש. שיקול נוסף הוא שיש להימנע במידת האפשר בחלוקת נטל המזונות מיצירת "בית עשיר" ו"בית עני", דבר שיש לו השלכות לא פשוטות מעבר להיבט החומרי-כלכלי, הן על "ההורה העני" והן על הילדים. כל אלה שיקולים העשויים להצדיק סטייה מחלוקה אריתמטית יחסית שווה של הנטל" (סע' 8 לפסק דינו). ודומה כי הדברים פשוטים ואינם צריכים לימוד. מכאן נבוא לעיקר – חישוב שיעור חיובו של המערער במזונות בנותיו הקטינות.

23. בית משפט קמא העריך את צרכי כל אחת מהקטינות בשיעור של 2,600 ₪ ולא מצאנו עילה של ממש לסטות מקביעתו זו (גם המערער בסיכומיו סבר כי צרכי הקטינות יחדיו אינם נופלים מסך של 4,900 ₪ ובדיון שהתקיים לפנינו הבהיר כי הוא מסכים בעיקרו עם הסכום שנקבע על ידי בית משפט קמא כסכום המשקף את צרכי הקטינות, אף שלהבנתו סך זה מגלם בתוכו אף את נטל טיפולה של המשיבה בקטינות). אין מחלוקת כי המערער אינו נפגש עם בנותיו, וכי כל נטל הטיפול בהן נופל לשיכמה של אמם, המערערת, בלבד. לעניין זה יש משמעות רבה, רבה מאוד - אין הדברים דומים להורים החולקים בטיפול בילדים, מי יותר ומי פחות, ובכך ניתן סיוע פיזי מהורה למשנהו מעבר לסיוע הכספי. כפי צויין על ידי בתי המשפט בפסיקה שהבאנו מעלה, ראוי כי נטל משמעותי זה יקבל את ביטויו בעת קביעת חלקו של כל אחד מההורים בנשיאה במזונות הקטינות, כפי שציינה כב' הש' וילנר בעניין עמ"ש 42513-09-14 הנ"ל – "ראוי יהיה לסטות (מהדרך החשבונית – ה.ש) במקרים המתאימים וככל שתמצא לכך הצדקה. כך לדוגמה, במקרי קיצון של פערים גדולים בהכנסות כל אחד מהצדדים או במשך שהיית הקטינים אצל מי מההורים"

24. כעת נבוא לעניין כלפיו הפנה המערער את עיקר טענותיו – יחס ההשתכרות והיכולת הכלכלית בין הצדדים. אלא מול קביעתו של בית משפט קמא לפיו השתכרותו הפנויה של המערער מגיעה לכ – 12,500 ₪ אל מול 40,000 ₪, סבר המבקש שאין כל מקום להעמיד את השתכרותו מעבר לכ – 9,000 ₪ ואילו את השתכרות המבקשת יש להעמיד בשיעור של כ – 70,000 ₪. בנסיבות העניין, מצאנו כי נוכח הראיות שהוצגו יאה ראוי להעמיד את השתכרותו הפנויה בשיעור של כ – 10,000 ₪ בלבד, אל מול השתכרות של כ – 50,000 ₪ מצד המשיבה. נבהיר קביעתנו זו – צודקת המשיבה בטענתה כי המשיב הודה כי השתכרותו אינה נופלת מ – 9,300 ונראה כי מעת לעת בנוסף לכך, יש שכר המגיע לידי מייעוץ כזה או אחר המעמיד את השתכרותו הפנויה (היינו אחר ניכוי חלקו בשכ"ד סביר) בשיעור של כ – 10,000 ₪. כך גם נראה כי השכר אותו מקבלת המשיבה מעבר לשכרה כשכירה, יש בו לגלם באופן כוללני שכר של כ – 50,000 ₪ וזאת בהתייחס לשכר נטו של כ – 35,000 ₪ אותו היא משתכרת מעבודתה בבית החולים וכן סך נוסף בשיעור של 30,000 ₪ הנכנס לחשבונה בגין התעסקותה הפרטי, סך שכמובן יש להוריד ממנו את רכיבי ההוצאו והמיסוי. מצב זה מעמיד את יחס ההשתכרויות של הצדדים בשיעור של כ – 16% - 84%. יתר על כן לא ניתן להתעלם מכך שלמשיבה בצד שכרה, יש רכוש משמעותי המתבטא בשלוש דירות המצויות בבעלותה וכן סכומי כסף

נאים במזומן שהוכח שמצויים אצלה (למעלה מ-650,000 ₪ בעו"ש).
ואילו ביחס למערער לא הוכח קיומו של רכוש משמעותי (על אף
הנטען לענין זה על ידי המשיבה) ובכך לכאורה יש כדי להצדיק
הפחתה נוספת מחלקו היחסי של המשיב בחיוב המזונות, שהרי
לצורך חיוב המזונות יש להתחשב בכלל נכסי הצדדים המגלמים את
יכולתם הכלכלית.

25. אלא שבצד נתון זה לא ניתן להתעלם כי בנסיבות דגן המשיבה בלבד
היא הדואגת לעניינן של הקטינות, ענין שיש לו חשיבות רבה בשל
הנטל המוטל עליה במיוחד בהתייחס לכך שאחת הקטינות היא
בעלת צרכים מיוחדים הסובלת מנכות באחת מעיניה. לפיכך,
בשקלול מכלול הנסיבות ראוי לסברתנו להשית על המערער חיוב
בשיעור של כ- 30% מכלל צרכי הקטינות, למרות שבבחינת יחסי
ההשתכרות חלקו נמוך יותר, ובסה"כ יש להעמיד את שיעור חיובו
על 1,550 ₪ לשתי הקטינות יחדיו (5,200 ₪ * 30%), כאשר
תחשיב זה כולל התחשבות בנטל היחודי המוטל על המשיבה
בטיפול בהן. כאמור בית המשפט רשאי לסטות מתחשיב חשבונאי
קר בעת קביעת המזונות אף על פי הדין האזרחי כאשר לנשיאה
מוגברת בנטל (מעבר לעצם חלוקת השהות) אפשר שתהא השפעה
על סכום חיוב שיושת על ההורים בסופו של יום. בנדון לסברתנו
חלוקת נטל המזונות הנזכרת נותנת מענה ראוי יותר לנסיבות
הספציפיות החלות בנדון (וראו לעניין זה, כדוגמה - עמש (חיפה)
17309-05-17 ג.ט. נ' א.ק., (2018)) לסברתנו יש להחיל חיוב זה
החל ממועד הגשת כתב התביעה שכן החיוב שהושת על המערער
בהחלטה למזונות זמניים שניתנה על ידי בית משפט קמא, היה
גבוה בשיעור ניכר ואין לומר בנדון כי מזונות אלו "נאכלו", שכן
בהתייחס לרכושה וחסכוניתיה של המשיבה, ניתן לומר כי סכומים
אלו נחסכו ולא נאכלו (וראו לעניין זה - בע"מ 4589/05 פלוני נ'
פלונית (21.11.05) והמובאות שם). סוף דבר

26. הערעור מתקבל באופן בו חיובו של המערער במזונות בנותיו
הקטינות יעמוד על סך 1,550 ₪ לתקופה החל מיום הגשת התביעה
(10/17). המשיבה תחזיר למערער את הפרשי המזונות המגיעים
לו ב - 12 תשלומים חודשיים החל מיום 1.8.2022 ובכל אחד
לחודש, ולחלופין יוכלו הצדדים להסכים על קיזוז חיובי המזונות
העתידיים מול הפרשים המגיעים למערער.

27. שאר החיובים הקבועים בפסק דינו של בית המשפט, למעט החיוב
בגין "דמי טיפול" אשר שוקלל למעשה בעת קביעת צרכי הקטינות
והעמדתם על 2,600 ₪ לכל קטינה, יוותרו על כנם.

28. המשיבה תישא בהוצאות המשיב בסך 10,000 ₪ וזאת תוך 30 יום
שם לא יוספו להוצאות הפרשי הצמדה וריבית כדין.

29. הערובה שהופקדה על ידי המערער תושב לידי באמצעות בא כוחו.

30. ניתן לפרסום ללא פרטי הצדדים. ניתן היום, ח' תמוז תשפ"ב, 07
יולי 2022, בהעדר הצדדים.

בפני **כבוד השופטת ו. פלאוט, אב"ד**

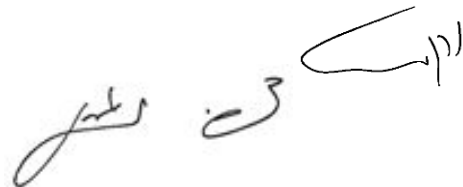
כבוד השופט צ. ויצמן

כבוד השופט ע. ניר נאוי

משיבה
נגד
פ. פסק
דין
מערער
ק.

עוז ניר נאוי, שופט

צבי ויצמן, שופט

ורדה פלאוט,
שופטת
אב"ד